Hiika Laa Ä°laah Ä°llallah-Kutaa 1

Description

Akkuma yeroo darbe jenne hundeen Islaamaa Rabbii oltaâ€™aa tokkicha qofa gabbaruu fi wantoota Isaa gadi jiran hundatti mormuu fi gabbaruu irraa fagaachudha. Jecha biraatin, â€œLaa ilaah illallahâ€• dha.

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa Ergamtoota Isaa hundaa jecha Laa ilaah illallah tiin erge. Ni jedha:

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِىٓ إِلَيْهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعْبُدُونِ ٢٥

â€œ**[Yaa Muhammad] Si dura ergamaa tokkooyyuu hin ergine, â€œAna malee dhugaan gabbaramaan hin jiru; kanaafu, Ana [qofa] gabbaraaâ€• [jechuun] wahyii (beeksisa) gara isaatti kan buufnu yoo taâ€™e malee.**â€• Suuratu Al-Anbiyaa 21:25

Kana jechuun Ergamtoota si dura dhufan hundatti â€œDhugaan Gabbaramaan Ana malee hin jiru. Kanaafu Ana qofa gabbaraaâ€• jechuun isatti beeksifne.

Hiika Laa Ilaah illallah

Mee harâ€™a hiika Laa ilaah illallah haa ilaallu.
Jalqaba jecha jechaan Laa ilaah ill-Allah haala waligalaatiin haa hubannu.
Laa-hin jiru, asitti **ilaah- dhugaan gabbaramaa,** **illa-malee**, **Allah-Rabbiin**
Amma jechoota kanniin walitti fiduun Laa ilaah illAllah gara Afaan Oromootti yommuu hiiknu, â€œDhugaan (haqaan) gabbaramaan Rabbiin malee hin jiruâ€• taâ€™a.

Mee amma â€œLaa ilaah illallah (Dhugaan gabbaramaan Rabbiin malee hin jiru)â€• gadi fageenyaan haa ilaallu:
Gabbaramaa jechuun maal jechuudhaa? Sheykhul Islaam Ibn Taymiyyaan ni jedha: â€œGabbaramaan (ilaah) jaallatamaa qalbiin jaalalaan gabbartu, isaaf gadi jettu, isa sodaattu fi kajeeltu, yeroo rakkoo gara isaatti deebitu, wanta ishii barbaachisu keessatti isa kadhattu, faayda ishii keessatti isarratti hirkattu, gara isaatti kan dheessitu, zikrii (Isa yaadachuun) tasgabbii kan itti argattu, jaalala Isaatti kan tasgabbooftudha. Kuni Rabbiif qofa malee eenyufillee hin taâ€™u. Kanaafi, Laa ilaah illallahâ€™n jecha hundarra dhugaa taatedha.[1]

Asirraa kaâ€™uun haala gabaaban gabbaramaa (ilaah) jechuun kan garmalee jaallatamu, kabajamu, ol-guddifamu, kan isaaf of gadi xiqqeessanii fi of gadi qaban, ajajaman, sodaatan, waan hundaa irraa kajeelan, kadhatanii fi irratti hirkataniidha. Gabbaramaan (ilaah) kan gabbaramu erga taâ€™ee hiika gabbarri (ibaadaa) beekun nu barbaachisa.

Al-Azhariyyi ni jedha: akka lugaatti **ibaadaa** jechuun of **gadi qabuun ajajamuudha**. Karaan yeroo baayâ€™ee irra deddeemun yoo qaaccaâ€™e â€œXariiqu muâ€™abbaduâ€• jedhama.
Ammas hayyuun lugaa Arabiffaa Al-Jawhariyy ni jedha, â€œHundeen ibaadaa al-Khuduuâ€™u (gadi of qabuu) fi az-zillatu (xiqqeenya)dha.â€•

Akka shariâ€™aatti ibaadan hundee gadi of qabuu fi of gadi xiqqeessu irraa kan fudhatamee fi yaada balâ€™aa kan of keessatti qabuudha. Hayyoonni Ibaadaf hiika garagaraa kennanii jiru. Garaagarummaan hiikaa kuni gara wanta lamaatti deebiâ€™a:

1ffaa jechi ibaadaa jedhu hiika â€œ**at-taâ€™abbud (gabbaruu)**â€• jedhu qaba. Asitti at-taâ€™abbud jechuun Rabbiin jaallachuu fi ol-guddisuun (garmalee kabajuun) wanta Inni itti ajaje hojjachu fi wanta Inni dhoowwe dhiisun Isaaf of gadi qabuudha.
2ffaa-Jechi ibaadaa jedhu hiika â€œ**al-Mutaâ€™abbad bihi** (wanta ittiin gabbaran)â€• taâ€™a. Hikni kanaa akkuma sheykhu Islaam ibn Taymiyaan (rahimahullahu) jedhe, â€œmaqaa waligalaa dubbii irraa, hojii keessaa fi alaa irraa wanta Rabbiin jaallatu fi itti gammaduudha.â€•

Mee kanniin lamaanif fakkeenya haa dhiyeessinu: salaata salaatun taâ€™abbud (gabbaruu) taâ€™a. Salaanni mataan isaa wanta Rabbiin ittiin gabbaraniidha (**al-Mutaâ€™abbad bihi)**[2]

Gabaabumatti at-taâ€™abbud sochii qalbii, arrabaa fi qaamaa namni raawwatu agarsiisa. Al-Mutaâ€™abbad bihi immoo maqaa hojiiti. Namni yommuu salaatu, gadi of qaba, sujuuda buâ€™a, duâ€™aayi godha. Kuni hundi sochii inni raawwatu waan taâ€™eef at-taâ€™abbud jennaan. Salaanni hojii ibaadaa keessaa beekkama kan taâ€™eedha. Kanaafu, salaanni al-mutaâ€™abbad bihi.

Hiika jalqabaati fi kan lammataa akkamitti gargar baasu dandeenya jechuun namni gaafachu dandaâ€™a. Hiika jalqabaa irratti ibaadaa jechuun jaalalaa fi of gadi qabuu guutuudha. Namni wanta tokko garmalee yoo jaallatee fi of gadi qabeef wanta san gabbaraa jiraa jechuudha. Akka hiika lamaffaatti immoo ibaadaa jechuun wantoota Rabbiin itti ajajeedha. Fkn, kan akka salaata, zakaa, sooma, hajjii fi kkf. Namni wantoota kanaan Rabbiin gabbara. Kanaafu, hiikni ibaadaa lamaan kunniin wal keessa kan seenaniidha. Namni dhugaan Rabbii oltaâ€™aa gabbaru jaalala fi of gadi qabuu guutuun wanta Inni itti ajaje hojjata.
[3]

Gosoota ibaadaa
Ibaadaa irraa qalbiin kan hojjatamu, qalbii fi arrabaan kan hojjatamu, qalbii fi qaaman kan hojjatamu, qabeenyaan kan hojjatamuu ykn qaamaa fi qabeenyaan kan hojjatamutu jira.
Ibaadaa qalbiin hojjatamu: sodaa, jaallachuu, tawakkula (irratti hirkachuu), kajeellaa, obsa fi kkf.
Ibaadaa qalbii fi arrabaan hojjatamu: Duâ€™aayi, Rabbiin faarsu, qulqulleessu, ol-guddisu (Allahu Akbar jechuu). Alhamdulillah (Faarun hundi kan Rabbiiti), Subhaanallah (Rabbiin Qulqullaaâ€™e) jechuu fi zikriiwwan biroo.
Ibaadaa qalbii fi qaaman hojjatamu: kan akka salaataa, somaa fi kan biroo
Ibaadaa qabeenyaan hojjatamu kan akka zakaa, sadaqaa kennu, qalma qaluu,
Ibaadaa qaamaa fi qabeenyaan hojjatamu: kan akka jihaada, hajjii

Kanneen armaan olii kunniin ibaadaa keessaa akka fakkeenyaatti dhiyeessine. Ibaadan gosa hanganatti qoodama ykn lakkoofsa hanganaa qaba jedhanii daangeessuun hin dandaâ€™amu. Akkuma sheykhul Islaama jedhe ibaadan maqaa wali galaa hojii keessaa fi alaa Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa jaallatu fi itti gammaduudha. Ibaadan gosoota hojii gaarii jedhaman kan qalbiin, arrabaa fi qaaman hojjataman of keessatti qabata. Kanneen akka zikrii, faarsu, Qurâ€™aana qaraâ€™uu (dubbisuu), salaata, zakaa, sooma, hajjii, jihaada, waan gaaritti ajajuu fi waan badaa irraa dhoowwu, firoota, yatimoota, hiyyeeyyi fi karaa deemaatti tola oolu, Rabbii fi Ergamaa Isaa jaallachuu, Rabbiin sodaachu, hojii Isaaf qulqulleessu, obsa, shukrii (galata galchuu), Isarratti hirkachuu fi kkf ibaadaa irraayyi.

Yoo Rabbitti dhiyaachuuf niyyate, ibaadan hojii muâ€™minni hojjatu hunda of keessatti hammata.[4]
Muâ€™minni (namni dhugaan amane) hojii gaarii kamiyyuu Rabbitti dhiyaachuuf yoo niyyate ykn Rabbitti dhiyaachuuf na gargaara jedhe niyyachuun hojiin inni hojjatu hundi akka ibaadatti lakkaawama. Ammas, hojii badaa Rabbiif jedhe yoo dhiise, hojii kana dhiisun isaa kuni akka ibaadatti lakkaawama. Garuu hojiin inni hojjatu kuni shariâ€™aan kan wal simatuu taâ€™uu mirkaneefachu qaba. â€œKuni hojii gaarii Rabbitti ittiin dhiyaatanâ€• jedhe wanta shariâ€™aa keessa hin jirre yoo hojjate, hojiin isaa kuni bidâ€™aa (wanta haarawa uumame) taâ€™a. Bidâ€™aan immoo fudhatama hin qabu.

Ibaadaan buâ€™uura lama irra naannaâ€™a: Jaalala daangaa olâ€™aanaa irra gahee fi of gadi xiqqeessu daangaa olâ€™aana irra gahe.[5] Kana jechuun namni yommuu gosoota ibaadaa armaan olii hojjatu Rabbii oltaâ€™aa jaallachuu fi qalbiidhaan Isaaf of gadi qabuu qaba.

Kana booda jecha, â€œLaa ilaah illallahâ€• hubachuun nama hin dhiibu miti ree?
â€œLaa ilaah illallahâ€• jechuun:
Ù„Ø§ Ù Ø¹Ø¨Ù'Ø¯ Ø¨ØÙ‚ Ø¥Ù„Ø§ Ø§Ù„Ù„Ù‡
Laa maâ€™abuud bihaqqin ill-Allah-Dhugaan gabbaramaan Rabbiin malee hin jiru.[6] Ibaadaa haqa kan godhatu Rabbiin malee hin jiru.[7]

Jecha biraatin: Kan jaalalaa fi ol-guddisuun gadi jedhaniif, gadi of xiqqeessaniif, garmalee sodaatan, waa hundaa irraa kajeelan, yeroo rakkoo itti dheessan, kadhatan, irratti hirkatan, sujuudaniif, sagadaniif Rabbiin malee hin jiru. Gabaabamutti ibaadan hundi Rabbii oltaâ€™aaf malee homaafu hin taâ€™u.

Rukni laa ilaah illallah
Rukniin laa ilaah illallah lama. Isaanis: Nafiyy fi isbaat
Nafiyy jechuun dhabamsiisu ykn â€œhin jiruâ€• jechuu.

Ä°sbaat jechuun immoo mirkaneessu ykn wanti kuni ni jira jedhanii itti amanuudha.
Jecha laa ilaah illallah bakka lamatti yoo qonne, kutaan tokkoffaan nafiyy, kutaan lammataa immoo isbaat taâ€™a.

Laa ilaah (Haqaan gabbaramaan hin jiru) kan jedhu nafiyy (dhabamsiisu) taâ€™a. Illallah (Rabbiin malee) kan jedhu immoo isbaat (mirkaneessu) taâ€™a.

Namni yommuu laa ilaah illallah jedhu wantoota Rabbiin alatti gabbaraman hunda irraa ibaadaa dhabamsiisuu fi Rabbii qofaaf ibaadaa mirkaneessu qaba. Jecha biraatin Rabbiin qofa gabbaruu fi wantoota Isaan ala gabbaraman hunda mormuu fi irraa fagaachu qaba. Ragaan rukni laa ilaah illallah aayah tana:

﴿وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ﴾

â€œ**â€˜Rabbiin gabbaraa, xaaghuut irraa fagaadhaaâ€™ [jechuun] ummata hunda keessatti ergamaa erginee jirra.â€•** Suuratu An-Nahl 16:36
Xaaghuut sheyxaana, raagdu, sanama, taabota fi wantoota biroo Rabbii gaditti gabbaraman (waaqefatamanii)dha.

As keessatti â€œxaaghuut irraa fagaadhaaâ€• kan jedhu nafiyy (dhabamsiisuudha). â€œRabbiin gabbaraaâ€• kan jedhu isbaat (mirkaneessu) taâ€™a. Kanaafu, namni rukni (roga) lamaan kanniin yoo guute Musliima dhugaa taâ€™a. Namni nafiyy godhee isbaat yoo hin godhin, eetist (atheist) taâ€™a. Kana jechuu laa ilaah (dhugaan gabbaramaan hin jiru) jedhee illallah yoo hin jedhinii fi itti hin amaniin eetisti taâ€™a. Ammas, namni isbaat godhee nafiyy yoo hin godhin mushrika taâ€™a. Kana jechuun haqaan gabbaramaan Rabbiin akka taâ€™e ni mirkaneessa, garuu Isa waliin wanta biraa gabbara. Kuni mushrik jedhama.

Guduunfaa
â˜•**Ilaah (Gabbaramaa)** jechuun kan qalbiin jaalalaan gabbartu, gadi jettuuf, yeroo rakkoo itti dheessitu, haajaa irra kadhattu, kajeeltu, irratti hirkattu, sodaattu fi ibaadaa birootiin itti dhiyaattudha.
â˜•**Laa ilaah illallah** jechuun **Dhugaan gabbaramaan Rabbiin malee hin jiru.** Kana jechuun *Jaallachuu* fi *ol guddisuun* kan gadi jedhaniif, sagadaniif, kadhatan, kajeelan, irratti hirkatan, sodaatani fi ajajamaniif Rabbiin malee hin jiru. Gabaabumatti, ibaadaan kamiyyu Rabbii oltaâ€™aaf malee homaafu hin taâ€™u.
â˜•Ibaadaan hiika lama jalatti guduunfamu dandaâ€™a:
1ffaa- At-Taâ€™abbud (gabbaruu)-kana jechuun jaalala daangaa olâ€™aanaa irra gahee fi of gadi xiqqeessu daangaa olâ€™aanaa irra gaheedha.
2ffaaâ€“ **Al-Mutaâ€™abbad bihi** (wanta ittiin gabbaran) -kuni maqaa hojii ibaadaati.
â˜•Kanaafu, jaalala daangaa olâ€™aanaa irra gahee fi of gadi xiqqeessu daangaa olâ€™aanaa irra gaheen hojiin hojjatamu hundi Rabbii oltaâ€™aaf malee eenyufillee hin taâ€™u.

[1] Ash-Shirku fiil qadiimi wal hadiisi-fuula 53-54, Abu Bakr Muhammad Zakariya
[2] Qawluul mufiidi fi sharih kitaabu tawhiidi-1/10, Muhammad Saalih Useymiin
[3] http://sammubani.com/2019/05/26/ilmi-namaa-maaliif-uumamee/#.XhoyFcj7TIU
[4] Aqiidatu tawhiid-fuula 57, Sheykh Saalih Fawzaan
[5] Maâ€™aarijul qabuul-541, Al-Ubudiyyah-Sheykhul Islaam ibn Taymiyyah-fuula 24
[6] Maâ€™aarijul qabuul-516, Haafiz ibn Ahmad al-Hakamii
[7] https://www.as-salaf.com/article.php?aid=13&lang=ar

Date Created
February 2, 2020
Author
admin